

Asia: VN/29848/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (nikotiinipussit)

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne sallittuja makuja koskevaan sääntelyyn

Koemme merkittävänä ongelmana sallittujen makujen rajoittamisen. Kuten ehdotuksessa mainitaan, Suomessa ei ole tutkittu, mitä makuja aikuiset kuluttajat nykyisin suosivat. Nykyisen etäkaupan vuoksi tarpeellinen aiheen tutkimus olisi hyvin haastavaa, ellei mahdotonta. Esimerkiksi kuluttajakysely voisi antaa vain suuntaa antavia tuloksia kuluttajien käyttäytymistavoista.

Ehdotuksen mukaan nikotiinituotteista kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut tai maut lukuun ottamatta mentolin ja mintun makuja. Perusteluina todetaan makujen rajoittaminen ehkäisevän nikotiinipussien nuorisokäyttöä. Pidämme perustelua erikoisena. Toteamme lausuntonamme, että parhaiten nuorisokäyttöä ehkäisee vapaan etämyynnin kieltäminen, eikä maulla tai tuoksulla ole merkitystä, kun itse valmistetta ei kivijalkakaupan myyntikanavasta alaikäisille ole saatavilla.

Esitämme, että tässä vaiheessa nuorisokäytön sekä lasten suojelussa keskitytään myyntikanavan hallintaan luvanvaraisen toiminnan vaatimuksen sekä etämyynnin kieltämisen keinoin, eikä makuja rajoitettaisi. Vähimmäisvaatimuksena on huomioida aikuisten makutottumukset ja laajentaa makujen sekä tuoksujen määrää merkittävästi.

Luvanvaraisen toiminnan avulla luvanhaltijoille voidaan asettaa selvitystarve eniten myydyistä tuoksusta ja mauista. Tarkemman luvanvaraisten erikoismyymälöiden tilastoinnin perusteella voi tulevaisuudessa palata tarkemmin mahdolliseen makujen rajoittamiseen.

Meidän erikoismyymälä-ketjussa syksyllä 2024 toteutetun myyntimäärien arvioinnin mukaan suosituimpia makuja ovat olleet minttu, sitrus, turkinpippuri, lakritsi ja kola. Tulkitsemme ja saadun asiakaspalautteen perusteella aikuiset asiakkaat suosivat makuja, mitkä ovat lähimpänä nuuskaa.

Meillä ei ole kerätty tarkempaa tietoa aikuisten makutottumuksista vielä, mutta luonnollisesti asia voidaan selvittää jatkossa.

Mikäli makuja ja tuoksuja vaaditaan ehdottomasti rajoitettavaksi, vähimmäistasona tuotteiden makujen ja tuoksujen rajoittamisessa voidaan pitää aikuisten makujen mukaista rajausta. Kuten esityksessäkkin on todettu asiaa ei ole tutkittu riittävällä tarkkuudella, minkä vuoksi aikuisten makutottumusten mukaiset maut ovat jossain määrin arvioita. Esitämme että makuja ei rajoitettaisi. Mikäli kuitenkin aikuisten makujen ja tuoksujen osittaiseen rajoittamiseen päädytään, ainakin mentoli, minttu, sitrus, pippuri, turkinpippuri, suola (mm. merisuola ja vuoristosuola), lakritsi, kola, rosmariini, timjami, tee, kahvi, inkivääri ja puu olisivat hyväksytyjä makuja sekä tuoksuja. Aikuisten makuja voi olla edellä mainittuja enemmän.

Yleisesti toteamme, että suurin osa asiakkaistamme on siirtynyt nuuskan ja tupakan kulutuksesta käyttämään nikotiinipusseja. Etenkin enemmän vaarallisen nuuskan käyttäjät ovat siirtyneet laajasti käyttämään nikotiinipusseja. Tupakkatuotteiden käyttäjät ovat siirtyneet käyttämään nikotiinipusseja päästäkseen irti tupakanpoltosta. Huolena mahdollisessa makujen rajoittamisessa on, että aikuiset nuuskan ja tupakan käyttäjät palaavat takaisin vanhoihin käyttäjätottumuksiin, mikäli heidän kuluttajakäyttäytymisen ja asiakastoiveiden mukaisia makuja ja tuoksuja ei olisi saatavilla. Vaihtoehtona luonnollisesti on harmaatuonti ja rikollisuuden lisääntyminen, mikäli aikuiset loppukäyttäjät haluavat tuotteita hankkia.

Katsomme myös ehdotetun erikoistavarakaupan vastuullisen aikuisille kohdennetun myyntitoiminnan makujen rajoittamisen vaikuttavan merkittävästi nikotiinipussimarkkinoille. Hyvin kapea makujen rajoittaminen käytännössä tekee merkittävän riskin erikoistavarakaupan kokonaan loppumiselle. Oikeasuhtainen sääntely tuotteiden valmistajille ja maahantuojille ei pienennä merkittävästi markkinoita, mutta ylimääräinen epärealistinen sääntely todennäköisesti aiheuttaa työttömyyttä ja harmaan talouden lisääntymistä. Luvanvaraisessa myymälätoiminnassa voi parhaiten toteuttaa opastusta ja rajoittaa merkittävästi, etteivät alaikäiset saa nikotiinipusseja. Tästä syystä makuja ei tulisi rajoittaa, mutta myyntikanavien sääntely on tarpeen.

Muut mahdolliset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta

Pidämme hyvänä kehityksenä vähittäismyynnin tulemistä luvanvaraiseksi toiminnaksi sekä tukkumyynnin ilmoituksenvaraiseksi. Tuotteiden etämyynnin kieltäminen täytyisi toteuttaa mahdollisimman pian, koska näemme etämyynnin olevan keskeinen kanava alaikäisten pääsyyn hankkia valvomattomasti heille soveltumattomia nikotiinipusseja. Katsomme nikotiinipussien makujen kansallisen rajoittamisen räjäyttävän harmaatuonnin ja salakuljetuksen sekä lisäävän rikollista toimintaa.

Tourusen Tukku / Pussikauppa on 7 kivijalkamyymälän laajuudella nikotiinipussi-kauppaan erikoistunut myymäläketju. Meillä on töissä kausityöntekijät huomioiden noin 20 henkilöä. Myymälöiden ulkoasussa on huomioitu, ettei myymälään voi ulkopuolelta nähdä sisälle. Samoin

myymälöiden ulkopuolella on selkeästi mainittu ikäraja 18 vuotta ja mainittu että alaikäiset eivät voi asioida kaupassa. Myyjät perehdytetään myymään nikotiinituotteita täysi-ikäisille ihmisille. Käytännössä tämä tarkoittaa, että henkilöllisyystodistus tarkastetaan matalalla kynnyksellä. Asiakkaita neuvotaan nikotiinipussien käytössä ja kaikessa asiakkaita askarruttavissa asioissa. Myymälöissä henkilökunta pitää huolen siitä, että tuotetta myytäessä se päättyy täysi-ikäisen ihmisen haltuun.

Meidän myymälöiden ja myymäläketjun omavalvontasuunnitelma kertoo, kuinka tuote myydään täysi-ikäiselle ihmiselle. Luonnollisesti emme voi ottaa kantaa, miten asiakkaat toimivat myymälöiden ulkopuolella, mutta uskomme opastuksen tukevan vastuullisten aikuisten toimintaa myös kaupan ulkopuolella. Huomautamme edelleen, että mikään edellä mainituista asioista ei toteudu etämyynnin parissa yhtä laadukkaasti kuin erikoismyymälä myynnissä. Epäilemme vahvasti, että myöskään päivittäistavarakaupassa tai vastaavissa laajan myyntivalikoiman myymälöissä ei pystytä samaan vastuulliseen asiakaspalveluun.

Makujen rajoittaminen käytännössä tarkoittaa riskiä erikoistavarakaupan liiketoiminnan loppumisesta. Samalla työt päättyisivät henkilökunnalta ja vuokratut liiketilamme jäisivät tyhjiksi. Myös asiakkaiden opastaminen päättyisi ja makujen rajoittaminen aiheuttaisi vain negatiivisia ongelmia esimerkiksi verotulojen vähenemisenä. Vastaavasti mahdollisimman nopea etämyynnin lopettaminen lisää mahdollisuuksia rajata alaikäiset nikotiinipussien saatavuuden ulkopuolelle sekä opastaa täysi-ikäisiä asiakkaita kivijalkaliikkeissä vastuulliseen toimintaan.

Pidämme ehdotusta nikotiinirajan säätämiseksi tervetulleena. Asiakkaat käyttävät nikotiinipusseja useasti tupakoinnin lopettamisen yhteydessä, mihin monelle asiakkaalle riittää ehdotettu 16,6 milligramma nikotiinia grammassa tuotetta.

Tourunen Miika
Tourusen Tukku oy